

SPIS TREŚCI

Typ: stawonogi — Arthropoda	1
Podtyp: tchawkodyszne — Tracheata <i>Czesław Błaszak</i>	1
Nadgromada: wije — Myriapoda <i>Jolanta Wytwer</i>	7
Szczep: wije tylnopłciowe — Opisthogoneata	9
Gromada: pareczniki (jednoparce) — Chilopoda	9
Podgromada: Notostigmophora	22
Rząd: przetarczniki — Scutigermorpha	22
Podgromada: Pleurostigmophora	22
Rząd: drewniakokształtne — Lithobiomorpha	22
Rząd: Craterostigmomorpha	22
Rząd: skolopendrokształtne — Scolopendromorpha	23
Rząd: zieminkokształtne — Geophilomorpha	23
Szczep: wije przodopłciowe — Progoneata	23
Gromada: drobnonogi — Symphyla	23
Rząd: Cephalostigmata	26
Gromada: skąponogi — Pauropoda	26
Rząd: Hexamerocerata	29
Rząd: Tetramerocerata	29
Gromada: krocionogi (dwuparce) — Diplopoda	29
Podgromada: Penicillata	50
Rząd: strzępnice — Polyxenida	50
Podgromada: Chilognatha	50
Nadkohorta: Pentazonia	50
Rząd: Glomeridesmida	51
Rząd: skulice — Glomerida	51
Rząd: Sphaerotheriida	51
Nadkohorta: Helminthomorpha	51
Kohorta: Colobognatha	51
Rząd: Platydesmida	51
Rząd: Polyzoniida	51
Rząd: Siphonocryptida	51
Rząd: Siphonophorida	51
Kohorta: Eugnatha	51
Nadrząd: Juliformia	51
Rząd: krocionogi właściwe — Julida	52
Rząd: Spirobolida	52
Rząd: Spirostreptida	52

Nadrząd: Nematophora	52
Rząd: Callipodida	52
Rząd: Chordeumatida	52
Rząd: Stemmiulida	52
Nadrząd: Merocheta	52
Rząd: węzławce — Polydesmida	52
Helminthomorpha (<i>inc. sedis</i>)	52
Rząd: Siphoniulida	52
Nadgromada: owady s.l. — Insecta s.l. (sześćcionogi — Hexapoda) <i>Ryszard Szadziwski, Przemysław Trojan</i>	53
Gromada: sześćcionogi skrytoszczękie — Entognatha <i>Ryszard Szadziwski</i>	85
Rząd: pierwogonki — Protura <i>Andrzej Szeptycki</i>	85
Rząd: skoczogonki — Collembola <i>Romuald J. Pomorski, Maria Sterzyńska, Wanda M. Weiner</i>	89
Podrząd: Poduromorpha	97
Podrząd: Entomobryomorpha	99
Podrząd: Symphypleona	101
Podrząd: Neelipleona	102
Rząd: widłogonki — Diplura	102
Podrząd: Rhabdura	108
Podrząd: Dicellurata	109
Gromada: owady właściwe — Insecta s.str. (owady jawnoszczękie — Ectognatha) <i>Ryszard Szadziwski</i>	109
Podgromada: owady jawnoszczękie bezskrzydłe — Apterygota	110
Rząd: przerzutki — Archaeognatha (Microcoryphia) <i>Romuald J. Pomorski, Maria Sterzyńska, Wanda M. Weiner</i>	110
Podrząd: Machiloidea	116
Rząd: rybiki — Zygentoma	116
Podgromada: owady uskrzydłone — Pterygota (Metabola) <i>Ryszard Szadziwski</i>	122
Grupa: owady staroskrzydłe — Paleoptera	122
Rząd: jętki — Ephemeroptera <i>Małgorzata Kłonowska-Olejnik</i>	122
Podrząd: Schistonota	130
Podrząd: Pannota	130
Rząd: ważki — Odonata <i>Rafał Bernard, Paweł Buczyński</i>	131
Podrząd: ważki równoskrzydłe — Zygoptera	142
Podrząd: ważki różnoskrzydłe — Anisoptera	143
Grupa: owady nowoskrzydłe — Neoptera <i>Ryszard Szadziwski</i>	144
Podgrupa: Polyneoptera	144
Rząd: widelnice — Plecoptera <i>Elżbieta Rościszewska</i>	145
Podrząd: Arctoperlaria	149
Podrząd: Antarctoperlaria	149
Rząd: nogoprządki — Embioptera <i>Mariusz Jaglarz</i>	149
Rząd: zoraptery — Zoraptera	151
Rząd: skorki (cęgosze) — Dermaptera	152
Podrząd: Archidermaptera	154
Podrząd: Forficulina	154
Podrząd: Hemimerina	155
Podrząd: Arixenina	155
Rząd: świerszczokaraczany — Grylloblattodea (Notoptera)	155
Rząd: gladiatorki — Mantophasmatodea <i>Piotr Naskręcki</i>	156
Rząd: straszyki — Phasmatodea	159
Podrząd: Timematodea	162
Podrząd: Euphasmatodea	162

Rząd: prostoskrzydłe — Orthoptera	163
Podrząd: pasikoniki i świerszcze — Ensifera	172
Podrząd: szarańczaki — Caelifera	179
Rząd: karaczany — Blattodea	182
Rząd: modliszki — Mantodea	187
Rząd: termyty — Isoptera	191
Podgrupa: Paraneoptera <i>Ryszard Szadziwski</i>	197
Rząd: gryzki (psotniki) — Psocoptera (Copeognatha) <i>Mariusz Jaglarz</i>	197
Podrząd: Trogiomorpha	199
Podrząd: Troctomorpha	199
Podrząd: Psocomorpha	200
Rząd: wszy i wszoły — Phthiraptera <i>Stawomir Kadulski, Joanna N. Izdebska</i>	200
Podrząd: wszoły głąszczkowe — Amblycera	206
Podrząd: wszoły bezgłąszczkowe — Ischnocera	207
Podrząd: wszy — Anoplura	207
Podrząd: wszy słoniowe — Rhynchophthirina	208
Rząd: przylżeńce (wciornastki) — Thysanoptera <i>Wojciech Sierka</i>	208
Podrząd: wciornastki pokładełkowe — Terebrantia	211
Podrząd: wciornastki rurkoodwłokowe — Tubulifera	211
Rząd: pluskwiaki — Hemiptera <i>Barbara Lis, Jerzy A. Lis</i>	211
Podrząd: Paleorrhyncha (†)	230
Podrząd: Coleorrhyncha	230
Podrząd: pluskwiaki różnoskrzydłe — Heteroptera	230
Infrarząd: Enicocephalomorpha	230
Infrarząd: Dipsocoromorpha	231
Infrarząd: Gerromorpha	231
Infrarząd: Nepomorpha	232
Infrarząd: Leptopodomorpha	233
Infrarząd: Cimicomorpha	233
Infrarząd: Pentatomomorpha	234
Podrząd: piersiodziobe — Sternorrhyncha	237
Infrarząd: mączliki — Aleyrodomorpha	237
Infrarząd: mszyce — Aphidomorpha	237
Infrarząd: czerwce — Coccinea	240
Infrarząd: koliszki, miodówki — Psylliformes	240
Podrząd: Cicadomorpha	241
Podrząd: Fulgoromorpha	242
Podgrupa: Endopterygota (Holometabola) <i>Ryszard Szadziwski</i>	242
Rząd: wielbłądki — Raphidioptera <i>Roland Dobosz, Wiesław Krzemiński</i>	243
Rząd: wielkoskrzydłe — Megaloptera	246
Rząd: sieciarki — Neuroptera	249
Podrząd: Nevrothiformia	255
Podrząd: Hemerobiiiformia	255
Podrząd: Myrmeleontiformia	257
Rząd: chrząszcze — Coleoptera <i>Marek Wanat</i>	257
Podrząd: Archostemata	297
Podrząd: chrząszcze drapieżne — Adephaga	298
Podrząd: Myxophaga	298
Podrząd: chrząszcze wielożerne — Polyphaga	299
Rząd: wachlarzoskrzydłe — Strepsiptera <i>Mariusz Jaglarz</i>	305
Rząd: błonkoskrzydłe — Hymenoptera <i>Józef Banaszak</i>	307
Podrząd: rośliniarki — Symphyta	326

Podrząd: stylikówki (stylikowce) — Apocrita	326
Grupa 1: owadziarki — Hymenoptera parasitica (Terebrantia).....	327
Grupa 2: żądłówki — Aculeata	329
Seria 1: grzebaczokształtne — Spheciformes	335
Seria 2: pszczoły, pszczołokształtne — Apiformes (Anthophila).....	336
Rząd: chruściki — Trichoptera <i>Stanisław Czachorowski</i>	339
Podrząd: Protomeropina	346
Podrząd: Annulipalpia	346
Podrząd: Spicipalpia	347
Podrząd: Integripalpia	347
Rząd: motyle — Lepidoptera <i>Jarosław Buszko, Janusz Nowacki</i>	348
Rząd: wojsiaki — Mecoptera <i>Wiesław Krzemiński, Roland Dobosz</i>	372
Rząd: pchły — Siphonaptera <i>Andrzej Nowosad, Klara Bartkowska</i>	376
Rząd: muchówki — Diptera <i>Ryszard Szadziwski, Wojciech Gilka</i>	390
Podrząd: muchówki długoczułkie, długowąse, nitkorogie — Nematocera.....	402
Podrząd: muchówki krótkoczułkie, krótkowąse, krótkorogie — Brachycera.....	411
Owady minujące <i>Zofia Michalska, Maria Myssura</i>	418
Ewolucja zachowań społecznych u błonkówek <i>Michał Woyciechowski</i>	429
Dobór płciowy a systemy rozrodcze u stawonogów <i>Jacek Radwan</i>	438
Chorobotwórcze znaczenie stawonogów <i>Alicja Buczek</i>	442
Słownik terminów	459
Literatura	499
Indeks nazw łacińskich.....	517
Indeks rzeczowy.....	536